

Nr 416.

Av fru **Nordgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 38, med förslag till förordning om moderskapspenning m. m.

I förordning om moderskapsunderstöd den 26 juni 1931, 6 § andra stycket, stadgas att i samband med ansökningen skall erläggas en anmälningsavgift av två kronor, vilken tillfaller centralsjukkassan eller, där denna så överenskommit med lokalsjukkassa, hos vilken ansökningen göres, sistnämnda kassa. En liknande bestämmelse finnes införd i 5 § andra stycket i det förslag till förordning om moderskapspenning som framlagts i Kungl. Maj:ts proposition nr 38. Denna anmälningsavgift av två kronor är avsedd att utgöra ersättning för det arbete med granskningen av ansökningarna, utbetalningen av moderskapsunderstödet, redovisningen till centralmyndigheten m. m., som de erkända sjukkassorna ha sig ålagda, och vilken uppgift även i fortsättningen, enligt Kungl. Maj:ts förslag, skall påvila dem.

Ovannämnda bestämmelse har emellertid visat sig vålla vissa svårigheter för sjukkassorna. Sålunda har en del av de understödsberättigade barnaföderskorna haft svårt att förstå att de skulle vara pliktiga att erlægga en viss anmälningsavgift för att komma i åtnjutande av ett moderskapsunderstöd, som de enligt laga förordning voro tillförsäkrade av staten, liksom att, när detta understöd i förordningen fastställts till 30 kronor, de i realiteten endast skulle erhålla 28 kronor. Vidare har det på sina håll visat sig att arbetet med granskningen av inkomna ansökningar varit så omfattande, att särskild arbetskraft härför måst tillsättas inom kassorna och att dessa måst sätta till av egna medel för avlöningen av denna arbetskraft, enär de erlagda anmälningsavgifterna icke räcka till för kassornas kostnader för detta arbete, knappt tilltagna som dessa avgifter äro.

Socialstyrelsen har också — i sitt yttrande över befolkningskommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp — beträffande denna sak anfört följande, som återges å sid. 37 i Kungl. Maj:ts proposition nr 38:

»Med avseende på det ställiga moderskapsunderstödet ville styrelsen i detta sammanhang hava framhållit följande. Kvinnan hade nu att i samband med ansökningen om understöd erlægga en anmälningsavgift av 2 kronor, som tillfölle centralsjukkassan eller lokalsjukkassa, som biträdde centralsjukkassan vid handhavandet av här ifrågakomma uppgifter, varför understödet i verkligheten reducerades med detta belopp. Upptagandet av denna avgift hade emellertid givit anledning till starkt missnöje bland understödstagarna. Det torde också med fog kunna ifrågasättas, om icke de med den statliga moderskapsunderstödsverksamheten förenade kostnaderna helt borde bestridas av det allmänna. Kassornas handhavande av ifrågakomma verksamhet grun-

dade sig ju på stadgandet i 8 § första stycket i sjukkassee förordningen, enligt vilket erkänd sjukkassa är pliktig att inom sitt verksamhetsområde, jämväl såvitt angår andra än kassans medlemmar, biträda vid handhavandet av annan social försäkrings- eller understödsverksamhet. Då kassa enligt samma lagrum för sådant biträde skall erhålla skäligt vederlag, vilket bestämmes av Kungl. Maj:t, och det här vore fråga om en statlig verksamhet, syntes det vara helt i överensstämmelse med författningen, att det vederlag, som skulle utgå för det biträde kassan lämnade staten vid verksamhetens handhavande, lämnades av staten såsom uppdragsgivare. Styrelsen vill därför såsom lämpligt föreslå, att, därest nuvarande hjälpsystem bibehölles, den nu utgående anmälningsavgiften borttoges och kassorna i stället tillerkändes ett skäligt vederlag av statsmedel.»

Svenska sjukkassee förbundet har jämväl, i likhet med socialstyrelsen, hemställt att ersättningen till sjukkassorna för befattningen med moderskapsunderstödens utbetalande måtte beredas genom lämpligt direkt statsanslag. Detta förslag har departementschefen dock, utan att anföra någon närmare motivering härför, ej ansett sig böra förorda. Likaledes har departementschefen, gentemot sjukkassee förbundets erinran att den nuvarande avgiften åtminstone för en del kassor ej är tillfyllest för sitt ändamål, icke ansett tillräckliga skäl föreligga för en jämkning av anmälningsavgiften.

Undertecknad skall icke här gå närmare in på frågan, huruvida den stadgade anmälningsavgiften är tillfyllest för sitt ändamål eller icke, ehuru det i och för sig måste anses rimligt, att kassan får sina självkostnader för ifrågasvarande verksamhets handhavande täckta. Såsom sker i fråga om vissa sjukkassors handhavande av olycksfallsersättningen, enligt lagen om olycksfall i arbete, även till utanför kassorna stående personer. Jag vill endast erinra om att enligt bestämmelserna i förordningen om moderskapspenning kommer kassornas arbete att väsentligt utökas. I 1931 års förordning 8 § första stycket stadgas, att moderskapsunderstödet skall utbetalas i *efterskott*, och endast i undantagsfall, ifall kvinnan befinner sig i nödställd belägenhet, må understöd kunna i viss utsträckning utbetalas förskottsvis, dock endast för tid *efter* nedkomsten. I förslaget till förordning om moderskapspenning 6 § andra stycket, heter det däremot, att, om kvinnan genom intyg av läkare eller barnmorska gjort sannolikt att havandeskapet är längre framskridet än i sjunde månaden, må, därest i övrigt kvinnan befinnes äga rätt till moderskapspenning, såsom förskott å denna ett belopp av fyrtio kronor omedelbart utbetalas. Något särbehov stipuleras icke för utfående av dylikt förskott. Medan, på grund av det nu utgående moderskapsunderstödet ringa belopp, detta i regel utbetalas på en gång och i efterskott sedan födelse ägt rum, torde det däremot med det högre beloppet kunna förväntas, att en avsevärd del av de till moderskapspenning berättigade kvinnorna vid behov komma att använda sig av rätten till förskottering. Detta kommer att medföra dels dubbla utbetalningar och dels granskning av två intyg, ett om havandeskapet och ett om barnafödseln, jämte dubbla journalföringar. Väsentligare än detta är dock det missnöje, som ofta kommer till uttryck inför kassorna från de under-

stödsberättigades sida vid avfordrandet av anmälningsavgifterna, vilket missnöje det är av stort intresse för kassorna att få eliminerat.

Främsta skälet, varför anmälningsavgiften bör borttagas och ersättning till sjukkassorna beredas genom direkt statsanslag, är dock, att barnaföderskorna böra erhålla det belopp *oavkortat*, som de enligt 1 § i förordningen tillförsäkras, alltså 75 kronor. Befolkningskommissionens förslag gick också ut på att barnaföderskorna skulle erhålla detta belopp obeskuret. Å sid. 26 i den kungl. propositionen återges också kommissionens uttryck härför i följande ordalag: »Såsom en ny förmån tillkommer emellertid för dessa kvinnor att de erhålla hjälpen helt utan egna avgifter.»

Men även andra talande skäl finnas för anmälningsavgiftens borttagande. För kvinnor i fattiga omständigheter kan det ofta vara svårt att komma ut med två kronor vid anmälningen, varför detta kan medföra att man dröjer med densamma tills efter barnets födelse, vilket helst icke bör bli fallet med hänsyn till önskvärdheten av att den blivande modern delgives råd och upplysningar angående de möjligheter till förvårdande verksamhet, som komma att stå henne till buds under havandeskapet. Särskilda svårigheter kunna också uppstå sig å orter, som äro glest bebyggda, såsom i Norrland, där vägen till sjukkassan är lång och anmälningen måste göras skriftligt. Man måste då samtidigt insända anmälningsavgiften per post eller på annat sätt, enär i förordningen stipuleras att avgiften skall erläggas i samband med anmälningen, något som kassan har lagenlig rätt att fordra. Ur alla dessa synpunkter anser jag det därför lämpligast, att ersättningen till sjukkassorna för befattningen med moderskapspenningens utbetalande måtte utgå genom direkt statsanslag och med skäligt vederlag, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag därför hemställa,

dels att andra stycket i 5 § i förordning om moderskapspenning måtte utgå, samt

dels att ersättningen till sjukkassorna för befattningen med moderskapspenningens utbetalande måtte utgå genom direkt statsanslag och med skäligt vederlag, som av Kungl. Maj:t fastställles.

Stockholm den 8 februari 1937.

Olivia Nordgren.

